

Pósa Zoltán

GÓLYAAVATÁS '67

(Részlet az *Aranykori tekercek* című regényből)

Közép-Európa legszebb, kelet-alföldvidéki egyetemének gipszfehér árkádjai remegnek a belső felháborodástól. A díszudvar fölé homoruló négyemeletnyi magasan feszülő üvegbúra is csörög-zörög. A roppant tér áttörhetetlen kakofóniától feszült. Az első emeleti elegáns függőfolyosón a zsemlyebarna faasztalnál egy pohos, kopasz alak hadonászik-gesztikulál két lakozott, pingált kék-lila-hússzín ellenfényhatásaitól vibráló leány felé. A kiszőkített kancsal-szexi karonragadja őszes-fehéresre füstött hajú barátnőjét, s magával is rántja. Gyere innen a pasi picсарészeg, de az ilyen faszi tök mátosan is zsupori. Úgy sem látunk tőle egy fityinget sem... A tar fejű, fekete öltönyös handabandázva legyint, elveszti egyensúlyát, s iszonyú nagyot koppan a feje az asztalon, s úgy is marad, a karára borulva húzza a lóbbort, majdhogynem túlhorkolja az elviselhetetlenül ricsajos zenebonát is, mindezt szemben-átellenben a könyvtárral, országépítésre szánt, meglévő és születő gondolatok azíliumával... Szájából sűrű nyálcsermely folyik a lapra... Cégünk reklámja gondolja keserűen az egyetem legelső beatlesfrizurás deákjaként közismert, másfél hónapos elsőéves (egyetemi zsargonban: *gólya*) létére is már hírhedtté vált avangarde költőpalánta, a „Barna szemid skizofrén árnya” című botrányt keltő beat-vers szerzője, Barna Zoltán becenevén Korsó György. A név tréfásan-kancsalul rímél Gregory Corsóra, és Zoltán figyelemreméltóan kemény bamasörkorsókörbefogadó formátumára. Hatalmas huzatával mindig komoly meglepetést okoz, hiszen „annyira vékonyka, barna, dekadens, álmodozón feminin, hogy a legszelídebb őszi fuvallatok is lesodorják” idézve csoporttársnőinek rajongó szeméyleírását. Egyáltalán, hogy kerül az egyetemi bálra ez a két nőszemély - füstölög magában tovább Zoltán. „Nyilván, hogy kivénhedt pártmókuskok kurvázhassanak, hiszen a gólyalányoknak nem imponálnak a verseskönyvecskéjükkel...”

A díszteremből, az aulából kijő két világoskék öltönyös egyformán kövér alak, az évnnyitón a rektor balján ültek. A szuszogó figurába karolnak, fölnyalábolják, s betaszígjálják ugyanabba a terembe, ahol a dékán jó hat hete beiktatta a hagyományos kézfogással Barna-Korsó urat is az egyetemi polgárság soraiba. A fiú önkéntelen kíváncsisággal követi a imbolygó triáaszt. Az ajtónyitás pillanatában még elviselhetetlenebbé, elképesztőbb fortisszimóssá sűrül a hangzavar, az aulabéli cigányzene összezagyválódik a díszudvarból kavargó kommersz talpalávalóval. Átpluslanc az egymást támogató vállak között. Összetolt asztaloknál tanyáznak ugyanazok, akik másfél hónapja ugyanitt csak fönn az emelvényen díszmadárkodtak. A három elvtársúr feléjük tart. A két önzetlen segítőről eszébe villan: a csőrőshalfejű, a bölcsészkar, a bálnaformájú az összegyuetemi párttitkár. Az ébredező-botladozó harmadik a foxi-maxi akadémián, vagyis a helyi marxista-leninista esti egyete-

men tanít. A zenekar primása is ismerős valamelyik vendéglőből, de a teljes bizonyosságú azonosítást megelőzői egy sötétített szemüvegű, magas szakállas fiatalember, vörös rendezői karszalaggal fölgűrűzve: - Ne haragudj, komám de itt *nekünk* - karolja át a vállát - nincs keresnivalónk. Meg aztán - kacsint erőltetett jóakarattal - jobb is odakünn.

Zoltán őt is fölismeri. A „viccpali”. Odaokvetetlenkedik az asztalokhoz, zaftos politikai, vagy disznólkodós „sútkákkal” szoktatja a gólyákat az egyetemi tempókhöz, s közben igen éberem figyel, hogyan reagálnak „hallgatói” - figyelmeztették Barna urat az idősebb alkotókori cimborák. Már-már kopaszodik, pedig alig harmadéves, társainál jó pár esztendővel öregebb. Nehezen jutott be az egyetemre, tán negyedik vagy ötödik nekirugaszkodásra, akkorra is csak a Kommunista Ifjúsági Szövetség által lefoglalt fölvételi keretbe fért csupán. Azelőtt már egy borsodi nagyvállalat függetlenített KISZ-titkára is volt - pletykálták róla az évfolyamtársak.

Zoltán újra a lenyálazott asztal mellől bámulja a díszudvarban bömbölő zenekart. Középfínoman húzzák, a Shadows-nóták úgy, ahogy mennek, ám a Beatles, a Rolling Stones, a Beach Boys és a Bee Gees adaptációk az elviselhetőség mezsgyéit ostromolják. A placcot városi bulibútorok lepik el, a folyosókon is közismert flaszerkoppatók, a kopaszodó karszalagoston kívül még felsősöket is alig lát, évfolyamtársai közül pedig vagy senki sincs itt, vagy fölszívódtak-feloldódtak a notórius kocsmapincsik és bárhiénák forgatagában.

- Te sem így képzelted el - üvölt a fülébe erejéhez mérten egy kedves cérnahang tulajdonosa. Kellemesen enyhe szorítást érez a karján. Összerezzen, megkönnyebbül, már az orgánumaról fölismeri. Az a nyitott, kissé pimasz, gyerekesen kacértekintetű lány, Rác Amika, a franciás csoportból. Ártatlan, szemtelen a mosolya, a haja búzaszöke, szeme búzavirágkék, termete kicsinyke. Barna midiszoknyát, fehér, fiús inget visel. Ez nem gólyabál - folytatja. - Csak tömegdiszko rácócsürhével...- Még csak nem is csürhe - válaszol Zoltán. - Ezek diszkópincsik csupán.

Az üres fiaskókkal és stampedlikkel borított asztalhoz ülnek. A lány otthonosan nevet. - Azért is öltöttem így - mutat Barna saját kockás ingére, farmerjára, mert tudtam, hogy mit várhatok. Egy ötödéves haverom mondta: a két világháború között nemcsak a gólyabál, de az egyetem is az oktatóké és a hallgatóké volt. Diák ellen még rendőri, bírói eljárást is csak úgy kezdeményezhetett bármelyik hivatalos szerv, hogy előbb kikérte a hallgatót a rektortól. Meglehet, az is rossz véget, hogy például Párizsban a Sorbonne-ra csak dékáni engedéllyel léphet be az outsider. De állítom, hogy ennél az is jobb. Ez itt: elviselhetetlen. Gyólyabál - gólyák nélkül - mutat szét színpadiasan...- S miért kell nekünk is kifizetni a beugrót a saját gólyabálunkra. Elvisz majd egy havi ösztöndíjat.

Igazad van, Barnus, de azért nagy gyerek vagy...ugye nem haragszol, hogy nem Korsónak szólítalak, nagyon nem illik hozzád nevet a lány. „Ötödéves haverom” a „Sorbonne” így, meg úgy utánozza évdőve a fiú kapkodó beszédmodorát. Meg farmer és kockás ing, az nagy szent gólyabálon, miközben a békebeli hagyományokat siratod.

Zoltán csak azért jön hirtelen zavarba, mert megijed attól, hogy egyre oldottabbnak érzi magát. Érvénytelenné foszlanak benne az egzisztencialista szorongásélményekre, illetve a dekadens nemtörődömségre programozott mondatok. És immár harmadszor ragadja valaki karon. De ezúttal acélujjakkal.

- Uram, jöjjön csak félre egy pillanatra. Akarok valamit mondani, csak nem a hölgy előtt. Maradjon kisszasszonyka. Semmi gáz.

Kábultan halad a vasmarkú mellett, csak akkor döbben meg, amikor a pincérek folyosószárnnyán durva lökést-taszítást kap. Szorosan mellélép még egy halszemű törpe, s egy rózsaszín, disznóarcú fiatalember.

Nos hajlandó kifizetni most azonnal a két üveg debróit és a három konyakját? - kérdezi vésztjósó hal kan a vasmarkú...

Nem én fogyasztottam magyarázkodna, de a halszemű a képébe üvölti: - Beverem a pofádat, te szemét. Eltartunk itt benneteket, rohadt naplopók, hogy aztán szidjátok a rendszert?!

A szüleim tartanak el, nem a rendszer - motyogja Barna, homlokán hideg veríték, pedig tűzmelege van, a lába remeg... „Ugyanúgy reagálok a sokkra, mintha igazat mondana ez a hazug állat”, fut át az agyán bosszús-rémülten. „Aki így bejied, aki ily szájalmas, sápadt, dadogás, annak sincs igaza, ha igaza van... ezek ezt az egyet tudják, ezzel nyernek mindig.”

Akkor miért a maga asztalán áll két üres palack, meg három konyakospohár? tagolja lassan, rezzentlen-fakón a hidegvíz-kékszemű.

Azt is tudom, ki rendelte, ki fogyasztotta - még dühösebb magára, amiért elfullad a hangja. „Nem volna bíró, objektív kívülálló, aki nekem hinne. Miért magyarázok ilyen készségesen a rágalmazóknak?” - Ott ül benn az aulában csontkakukk állapotában a hosszú asztalnál a Vörösakadémia részegességéről és ostobaságáról városszerte közismert munkásmozgalom-történeti oktatója, ő próbált két kiszókitett szépleányt sikertelenül leitatni és elszédíteni.

- Halljátok ezt, még hogy vörösakadémiai részeges, buta tanár üvölti a halszemű. - Rágalmazni mersz rendes embereket!? Ha nem adod ide a pénzt...- lóbálja az öklét, majd elővesz váratlanul egy fekete, bőrkötéses flepnit. - Nézzen csak ide! - nyitja szét. - Rendőrörmester vagyok. A kép, a rang stimmel, a nevet ügyesen takarja. A vasmarkú már valamivel ügyetlenebb, ő Rókus Béla hadnagy a veszprémi rendőrkapitányságról.

Fizesd ki pajtás - szólal meg nyájasan a malacképű. - Mindhárman láttuk, hogy jóval előbb ültél ott, mint hogy a kislány csatlakozott volna hozzád. Ő sem tanúskodhat.

Följelenem magukat! - próbál Zoltán is kiabálni. - Maga Rókus Béla hadnagy. Fasiszta, ávós banda - üvölt már ő is.

Förgeteges nevetés: - Akár nálunk is megteheti a följelentést, vagy menjen be nyugodtan - no persze, majd ha elengedjük - a helyi kapitányságra, s mondja meg, hogy a rendőrök megverték, kizsebelték. Megnézheti, mit kap tőlük! Kiverik magából a tegnapi szart is!

De még ha volna is valami kemény kapcsolatot - mosolyog a malacképű -, mire mozgósítani tudnád, bottal ütheted a nyomunkat! Nyomunkat? Fenéket! - nevetgél. - Itt sem voltunk! - kontráz magára színpadiasan. A halszemű hirtelen elkomorodik: - De hát ez még pimaszkodni mer! Leverem! Beverem a képét! Nem ismer magára az édesmamája sem, úrifiúcska!!

Nincs is nálam annyi pénz! - szalad ki a száján, s máris legszívesebben ráütne. - És különben sem fizetek, utálok ezeket az ávéhás, fasisztánál is rosszabb módszereket!

Úgy dönt, összevereti magát. Ha már mártír, legyen egészen az. De ők váratlanul és elégedetten összenéznek. A vasmarkú hadnagy szelíddé, készséges-sé válik, a halszemű sem mocorog.

A személyi igazolványát csak hajlandó tán ideadni egy percre, fiacskám, én is megmutatom megint az enyémet. Igen, én vagyok Rókus Béla hadnagy.

- Tessék adja a kezébe Barna is a magáét, a hadnagy notaszt húz elő, kiírja az adatait, aztán visszaadja a flepnit. - Tudja, kinek a kezébe adjuk - lobogtatja a „följelentést” nyájasan. - Hagyjad csak, János - fordul csitítóan a halszeműhöz, aki megint morog, a malacképű részvétteljesen bólogat, szomorúan széttárja a kezét. - Azokhoz juttatjuk el a jegyzőkönyvet, akiket rágalmazott az előbb. Tudja, mit jelent ez? Megírjuk, hogy a pártiskolai elvtársat és a saját egyetemének pártvezetőit is mocskolta, bennünket először lefasisztáztott, utána leávosozott, s azt is kimondta mindannyiunk füle hallatára, hogy az ávéhás a fasisztánál is rosszabb. Ezt nyilván a szüleitől hallotta, mint ahogy ebből következik az is, hogy az 1956-os ellenforradalom maguk szerint forradalom volt. Akár hétfőn kezdhet munkahelyet keresni. Még azt is kár. Egy hónapon belül bevonul katonának, azon leszünk, hogy olyan helyre kerüljön, ahol megtudja, mik azok az ávós módszerek... Futkosóra juttatják. Ha nem tudná mi az: büntetőszázad! Utána aztán föllebezhet az atyaúrstennek is, nopersze, ha túléli. Akkor sem veszik vissza az egyetemre. Priusza lesz. A szülei helyében sem lennék most...

Nincs erre semmi szükség lép elő váratlanul egy benyílóból a kopaszodó, karszalagos fiú. - Mennyivel tartozik? Rendes srác. Mással is előfordul már, hogy bevitt...

Rövid parolázás, kedélyeskedés, bankók, jegyzőkönyv eltépve, a följelentés detto... Zoltánba már a szakállas viccpali karol. - Ezek ellen nem lehet, pajtás - ordítva sutyorog a fülébe. - Tudod, mi az, hogy Veszprém... A nagy pártfejesek kedvenc helye Szolnok után... Ahol ennyi értelmiségi, pláne diák összegyűlik, oda a legkeményebb idegen helyekről rendelik, nemcsak pincéreként, konyhalányként is a hivatásos zsarukat. Fülelnek, megakadályozzák, ha volna valami... Te is itt, egyből az '56-os forra...láza, ellenforradalmat, vagy mifenét emlegeted, attól most úgyis félnek, mint a tűztől... Jó, jó tudták ők nagyon jól, hogy a seggig érő

homlokú nem fizetett. De oda - int az aula felé - nem mertek bemenni. S egy egyetemista értelmiségi genyóra mindent rá lehet fogni. Örülj, hogy élsz, hallod? Eltartanak! S majd meglátod: akkor sem *dolgozol* ám, ha diplomás leszel. Szerintük az „improduktív munkaerőt” eltartják. Azért szúrtak ki ráadásul téged, mert nagyon hamar meglátszik rajtad, hogy ittál, s egy piás értelmiségi-jelölt duplán, triplán nem szavahihető. De se baj. El lehet kerülni az ilyen esteket. S azt is, hogy ki legyél téve egész életedben ilyesmiknek... Ötszáz forintot adtam nekik, megadni ráérsz. Akár el is felejtethetjük... De hétfőn délután gyere be hozzám az alagsori KISZ-bizottságba.. Egy kis baráti dumára. Megismerkedsz a többiekkel is. *Többször is esett már szó rólad*. Eszes srác vagy, verseket is írsz. Meglátjuk, mihez kezdünk egymással.

Zoltán agya hirtelen föltisztul, elmúlik a kábasága. Most nem lágyulhat el...

- Ne haragudj - még remeg a hangja. Köszönöm, hogy kisegítettél - keményedik meg végre.

- A pénzt a borítékba teszem, leragasztom, ráírom a nevedet. *Mindenki tudja ki vagy!* Hétfőn háromnegyed nyolctól átveheted az egyetemi portán.

Aszakállas elvörösödik, arca eltorzul, majd szána-
kozó nyájasságot erőltet magára.

- Biztos vagy ebben? Mi nem könyörgünk többet! - merőn nézi Zoltánt majd legyint. - Sajnos, látom, hogy nem tréfálsz. De kár ilyen ellenségesnek lenni. *Velük* is kiabáltál - int a folyosószárnny felé -, így esetleg én sem leszek annyira barátságos, s nem akadályozom meg, hogy elterjedjen rólad, milyen link fickó vagy... Tarlozgat, nem fizeted ki a cehek... Kár érted, fiú. A verseidért is. Bedőlsz az öregebb írók látszólagos karakanságának, úgy viselkedsz, tanúk nélkül, ahogy ők csak nyílt színen mernek no persze, szordínósan. Ok tudják, meddig lehet elmenni, te nem. A ti szakmátokban úgy szokás tenni, mintha megvetnének minket, de azért a be-

futott, raffinált vének hallgatnak ránk mindenben, mert tudják, mi az, ha mi *leirtunk* valakit a listánkról és rákerül a neve egy másik listára. Az övékére esetleg - mutat a folyosószárnny felé. - Vagy még rosszabbra. Azokéra, akik őket is irányítják. A ti nagy öregeitek néha-néha mutatóba kiállnak egy-egy emberükért, aki elvetette a sulykot. De *nem ám kezdő kis senkikért!* Egy életen át taníthatsz vidéken hülye nebulókat.

- Én úgy tudom, tanárnak lenni becsület és tisztesség dolga. S hogy pontosan azért járunk *erre* az egyetemre, hogy nebulókat oktassunk majd. Városban, faluban, tanyán, bölcseket, közepeseket, butácskákat! - szónokol minden ironia nélkül Zoltán. - De veled szerintem nem voltam ellenséges. Ismétlem, köszönöm, hogy kisegítettél. Hétfőn reggel átveheted a pénzt a portán. Szia! - Majd öt év múlva sajnálni fogod... hallja maga mögött Barna még... Elvegyül a tömegben, kiszárad a torka, de inni nincs már kedve. Ezekről rendelni bármit is? Már az alagsori ruhatárnál ölti magára a kabátját.

- Hogy elkedvetlenedtél lép mellé a szőke, pimasz mosolyú lány. - Hová tűntetek? Mit akartak tőled, Barnuska?

- Kifizettem a ceheet egy ismerősöm helyett - hadar Zoltán. Így aztán egy fillérem sem maradt. Hazamegyek, szia.

De a lány nem vesz tudomást a kiábrándultan elutasító felhangokról.

- Én is meguntam már! Ha már így lelomboztak ezek a fatökű pincérek, kénytelen vagyok belemenni a szerepcserébe. Engedd meg, hogy elkísérjelek, s ha van még időd, kedved, beszéljessünk még valahol. Én hívlak meg, van most sok pénzem, na, ne kajláskodj, Barna Zoltán.

Zoltán lassan tétován bólint.

- Köszönöm. Vigyél hát, ahova akarsz játszik rá kacéran a fordított szereposztásra. - De arról, amiről az előbb történt, hadd ne meséljek most még.

Lőrincz Lajos

TÚL A SZÖRNYŰ SEMMIN

Túl a szörnyű Semmin,
az Origó-reményen innen,
a Valamitől elorzott
Negatív Tartomány beláthatatlan,
fölfoghatatlan Végtelenjében,
hol a Mínuszok erőszakos, rabló serege ül,
meg a kétpocakos fekvő nyolcas,
hol még az Összeadás is csak nagyobb Kivonás
az Üres Űrben, mely egy másik
Üres Űrben nem létezik, s az megint
egy másik Űrben tűnik el,
hol Soha, Senki és Semmi nem volt,
mégis van-e ott Valaki,
mégis van-e ott Valaki?